

מקודשת. ולא גזרו איסור אפילו על דמי איסור הנאה, מחמת איסור הגוף. וכל שכן שאין לגזור איסור על השכר מחמת איסור הגוף.⁽¹²⁾

אלא, הואיל ויין נסך תופם [אוסר] את דמיו מהתורה כעבודת כוכבים, לכן גזרו על

אילומא, אם תאמר, הואיל ויין נסך גופו אסור בהנאה, לכן גזרו על שכרו נמי, שיהא אסור, כדי שלא יבואו להתיר את גופו,

אין לומר כך, שהרי ערלה וכלאי הכרם, דאסורין בהנאה, ובכל זאת תנן (קידושין נו' ב') שאם מכרן, וקידש אשה בדמיה, ו⁽¹¹⁾

וביתר באור, מכאן האבני מילואים (קונטרס אחרון תשובה כא') על פי המבואר בר"ן בסוגיתנו, שבאיסורי הנאה, כיון שאסור למוכרם, אין להם שויות ממון, ולכן אפילו אם מכרן, הרי המעות שקיבל נחשבים אצלו כמתנה או כגזל. כיון שגוף החפץ אינו שוה ממון.

ולכן, אם מכרן וקידש בדמיהם מקודשת, כיון שהדמים אינם נתפסים באיסור, והרי הם כמעות מתנה אצלו. אך אם קידש בגופן, אינה מקודשת, כיון שאין לגוף הערלה שום שויות ממון, ובקידושי אשה בעינן שיגיע לידה ממון כמו במכירה.

ולפי זה, אם קידש באיסורי הנאה, אפילו אם האשה היתה חולה שיש בה סכנה, שמוותר לה ליהנות מאותם איסורי הנאה, מכל מקום כיון שאין להם שויות ממון, לא יחולו הקידושים. ועיין עוד באור אחר בדברי התוספות בהגהות ר' ח"ל מייזליש.

12. רש"י לעיל (נד' ב') מפרש, שערלה וכלאי הכרם, הגם שאינם תופסים את דמיהם, ואם מכרן יכול לקדש בהם אשה, מכל מקום למוכר עצמו אסור ליהנות מהם מדרבנן.

והקשו התוספות, אם כן שמה אף משנתינו לא באה לאסור אלא על הפועל עצמו ולא לכל העולם?

ותרצו, שלשון "שכרו אסור", משמע, אסור לכל העולם. ולא רק על הפועל. (אמנם לעיל הע' 6, הבאנו שיטות שונות בזה עיין שם).

בשכר יין נסך אינו מעיקר הדין, אלא מגזירת חכמים. והשקלא וטריא בגמרא הוא לבאר מדוע רק ביין נסך גזרו ולא בשאר איסורים.

אך ברמב"ן נראה, שבתחילה סברה הגמרא שאיסור שכר יין נסך הנו מעיקר הדין. וסברה הגמרא שטעם האיסור משום שכל דבר האסור בהנאה אף שכרו אסור. והוכיחה מערלה וכלאי הכרם שאסורים בהנאה ובכל זאת דמיהם מותרים לגמרי. וכל שכן שכרם.

הר"ן דחה את פירושו, כיון שלפי דבריו על כרחך הנדון במשנה לאסור את השכר רק על הפועל עצמו, כיון שלא יתכן שהיתה הוא אמינא לומר ששכר ערלה וכלאי הכרם יאסר לכל העולם, בשעה שדמיהם מותרים. ואם כן קשה מלשון המשנה "שכרו אסור", דמשמע שאסור על כל העולם, ולא רק על הפועל עצמו.

11. אבל אם קידש בגוף הערלה אינה מקודשת. משום שאין בה שווה פרוטה. והקשו התוספות, הרי אף בגוף הערלה אפשר ליהנות הנאה שיש בה שווה פרוטה, כגון אם יהנה מהן שלא כדרך הנאתן, או מאפרם, כדין כל הנשרפים שאפרם מותר?

ותרצו: כיון שכל זמן שהוא בעין אסור למוכרו מן התורה, כמו כן אסור לקדש בו אשה. כיון שבקידושי אשה למדנו "קחה קחה" משדה עפרון, ודינה כמכירה. ולכן אף בדיעבד אם קידש בו אשה אינה מקודשת, כיון שאינו כמכירת שדה עפרון שהיתה מכירה בעד דבר שיכול לקנות בו חפץ או שאר הנאות.